

Havs- och vattenmyndigheten
Gullbergs Strandgata 15
411 04 Göteborg

Sportfiskarnas yttrande gällande regeringsuppdrag om bevarandeåtgärder vad avser fiske i marina skyddade områden

Bakgrund

Regeringen har uppdragit åt Havs- och vattenmyndigheten att identifiera ytterligare åtgärder i syfte att nå bevarandemålen i samtliga marina skyddade områden till 2020 med fokus på fiske och utreda bottentrålningens effekter främst inom skyddade områden och inom trålgränsen samt vid behov föreslå åtgärder. Havs- och vattenmyndigheten ska även se över och modernisera regelverket för det kustnära fisket i syfte att värna detta fiske.

Sportfiskarna önskar lämna följande synpunkter:

Sammanfattning

- Den avgörande frågan vid reglering av eller skydd mot fiske ska vara metoders och redskapstypers faktiska påverkan på utpekade naturvärden och bevarandemål. Ambitionen måste vara att ett prioriterat företräde till fiskresurser ska ges till det fiske som sker med minst negativ miljöpåverkan.
- Den svenska trålgränsen bör flyttas ut för att skapa en bredare skyddszon för våra hårt ansatta kustfiskbestånd och ekosystem, för att ge möjlighet att fasa in mer skonsamma fiskemetoder och för att öka möjligheten till att uppnå god miljöstatus i Sveriges kust- och havsområden. Oavsett fiskets selektivitet är en utflyttning av trålgränsen sannolikt den mest avgörande insatsen för att värna kustzonens känsliga habitat och dess viktiga roll som lek- och uppväxtområde för många fiskbestånd.
- Det marina områdesskyddet måste ses inom ramen för en ekosystembaserad förvaltning, där återkomsten av starka rovfiskbestånd och ett långsiktigt hållbart nyttjande av denna resurs ska ges högsta prioritet.
- Sportfiskarna ser mycket positivt på att svenskt kustfiske värnas och ges förutsättningar till en långsiktigt hållbar utveckling.

Synpunkterna i sin helhet

Reglering utefter faktisk påverkan

Vi vill återigen, i linje med tidigare yttranden vad gäller fiskeregleringsfrågor, understryka att den avgörande frågan vid reglering av eller skydd mot fiske ska vara metodens och redskapstypers faktiska påverkan på utpekade bevarande- och naturvärden. Att regeringsuppdraget har bottentrålning i fokus är därmed positivt och fokus sätts äntligen på det faktum att merparten av våra utpekade så kallade skyddade områden de facto helt saknar skydd mot destruktiva fiskemetoder. Att bottentrålning tillåts i vår enda marina nationalpark, det starkaste skyddet ett naturområde kan åtnjuta, visar med tydlighet att våra havsområden är mycket styvmoderligt behandlade.

Fiskereglering kopplat till påverkansgraden av de olika fiskeredskapen innebär att skonsamma fiskemetoder, exempelvis burfiske efter havskräfta, ges företräde till områden där bottentrålning inte tillåts. Ett prioriterat företräde till fisk- och skaldjursresurser ska alltid ges till det fiske som sker med minst negativ miljöpåverkan. Konceptet kan ses som en miljöprövning av det svenska fisket och bör givetvis göras inom ramen för en övergripande nationell förvaltningsstrategi. Någon tillståndsprövning av svenskt fiske har ytterst sällan skett där bland annat kostnadsskäl, oklara EU-regler och undantagsregler för pågående verksamheter brukar anges som skäl för att särskilt bottentrålning inte tillståndsprövats som andra miljöfarliga verksamheter. Arbetet skulle dessutom gynna arbetet med EU:s art- och habitatdirektiv.

Utflyttning av trålgränsen

Sportfiskarna har starka åsikter gällande den så kallade trålgränsen, en tänkt linje 4 nautiska sjömil från kusten, eller 3 vid de så kallade inflyttningszonerna. Innanför trålgränsen får man dessutom fortsatt bottentråla skaldjur med särskilda artselekerande redskap, men med fortsatt stor påverkan på bottenarna. Sammantaget innebär detta en oerhört tunn skyddszon för kustfiskpopulationer, uppväxtområden och känsliga bottenar, särskilt i Kattegatt och Skagerrak. 2004 gjordes en utflyttning av trålgränsen till i stora drag nuvarande läge. Syftet med utflyttningen var att skydda bottenarna från fysisk påverkan samt att minska fisketrycket på hotade kustfiskbestånd och uppväxande fisk.

I påföljande utvärdering 2004–2009 (Finfo 2011:6) konstaterar Fiskeriverket att provfiskena inte påvisar någon återhämtning av bottenfisken, med det oerhört tragiska konstaterandet att *"Allt tyder därmed på att kustfiskbestånden har kollapsat eller lokalt utrotats"*, med enstaka undantag. Vidare ansåg man att det är *"av stor vikt att fisketrycket i kustområdet även fortsättningsvis minimeras så att inte kvarvarande bestånds möjlighet till återhämtning eller återetablering spolieras"*. Vad som däremot konstaterades var att utflyttningen av trålgränsen och en ökad selektivitet i fisket innanför gränsen beräknas ha inneburit en förbättrad överlevnad för ungfisken och att utflyttningen av trålgränsen, från ofattbara 1–2 sjömil från baslinjen till nuvarande blygsamma 3–4 sjömil från baslinjen, skulle kunna innebära stora vinster för ekosystemen.

Det kustnära trålfisket som i kombination med alltför högt satta fiskekvoter har fått pågå under många decennier är utan tvekan den huvudsakliga anledningen till den totala kollapsen av västkustens fiskbestånd. På senare tid är kustnära trålfiske enligt Sportfiskarna sannolikt en starkt bidragande orsak till att återuppbyggnaden av våra fiskbestånd hämmats. Sportfiskarna är medvetna om att fiskeregleringen har förts över till EU genom den gemensamma fiskeripolitiken (1380/2013/EU), men EU:s fiskeripolitik har historiskt sett varit ett stort misslyckande, med ett överutnyttjande av resurser och utarmade fiskbestånd som följd. Sportfiskarna vill därför särskilt lyfta möjligheten till en utflyttning av trålgränsen som avgörande för ambitionsnivån i svenskt miljöarbete.

En stor vinst med en trålgränsutflyttning hade varit för delar av yrkesfisket själva. Burfisket efter havskräfta är ett sådant exempel. Havskräftbeståndet nyttjas hållbart, men burfisket utgör bara omkring en fjärdedel av det svenska fisket då det begränsas till stor del av licenser samt det begränsade utrymmet innanför trålgränsen. Kräftlänkar utanför trålgränsen riskerar att i stor omfattning trålas bort och de två fiskena har i många områden svårt att samexistera. Med en utflyttning av trålgränsen skulle en expansion kunna ske av ett fiske med passiva, skonsamma redskap som fiskar på en hållbart nyttjad resurs med stor efterfrågan hos konsument.

Sammanfattningsvis så är nyttorna med en utflyttning av trålgränsen både många och stora, bland annat:

- En bredare skyddszon för våra hårt ansatta kustfiskbestånd och ekosystem
- En större andel havsområde som kan kallas skyddade från kraftig påverkan
- Ett tydligt exempel på zonerad förvaltning
- En naturlig infasning av mer selektiva, bottenkonande och mindre miljöpåverkande fiskemetoder, exempelvis burfisket efter havskräfta
- En begränsning av andra länders exploatering av svenska kustvatten

Rovfiskens roll i ekosystemet

Starka rovfiskbestånd har visat sig vara en avgörande faktor för friska vattenmiljöer tack vare den roll som toppredator och den inverkan på näringskedjan rovfisken har. Återkomsten av starka rovfiskbestånd är avgörande för vårt arbete med att få tillbaka friska kustekosystem och Sportfiskarna vill därför betona vikten av att rovfiskbestånden får hög status som ett skydds- och bevarandevärde i våra marina skyddade områden. En förvaltning där fiskbestånden har en naturlig ålders- och storleksfördelning, det kanske tydligaste kännetecknet på ett välmående fiskbestånd, kan bara uppnås med en kraftig reglering av de mest effektiva fiskemetoderna, oavsett om området räknas som skyddat eller ej.

Modernisering av regelverket för det kustnära fisket

Sportfiskarna har hittills inga synpunkter på hur regelverket för det kustnära fisket utformas, det sker lämpligtvis i nära samråd med utövarna själva, men Sportfiskarna ser mycket positivt på att detta fiske värnas och ges förutsättningar till en hållbar utveckling. Återigen menar vi att en utflyttning av trålgränsen hade inneburit en möjlighet till expansion och bättre lönsamhet för flera typer av fiske inom detta segment. Detta hade i sin tur skapat en lokal efterfrågan på skonsamt fiskade produkter från närområdet och en större dragningskraft till mindre kustsamhällen.

Slutsatser

Genom att se över befintliga avtal med närliggande länder och EU inom territorialvattnet kan Sverige genom en utflyttning av trålgränsen skapa en skyddszon värd namnet för kustfiskpopulationer, uppväxtområden och känsliga bottenar i Kattegatt och Skagerrak, men också i Östersjön. Genom att reglera fisket utefter redskapens och metodernas faktiska påverkan fås en naturlig miljöprövning av svenskt fiske, med skydd av viktiga habitat och en chans till återuppbyggnad av våra rovfiskbestånd som följd. Med ett friskare ekosystem och naturliga top down-effekter skapas bättre förutsättningar för återkomsten av ålgräsängar och andra viktiga organismer i kustekosystemen. Sammantaget skulle denna verktygslåda kunna innebära att Sverige tar ett ansvar för ett långsiktigt skydd av våra bevarandevärden. På sikt kan detta innebära väldigt mycket för det rörliga friluftslivet, för lönsamheten inom fiskeflottan genom stärkta fiskbestånd och inte minst för våra ekosystem. Det är dags att ta det ansvaret nu.

För Sportfiskarna,

Sten Frohm

Generalsekreterare

Anders Karlsson

Biträdande generalsekreterare

Markus Lundgren

Fiskevårdschef